

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 191/2020 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om bedömning av konsekvenser av restriktioner i anknytning till coronaepidemin

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 191/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Veronika Honkasalo /vänst:

Hur bedömdes konsekvenserna för barn, könskonsekvenserna samt konsekvenserna för de mänskliga rättigheterna och för hälsan på förhand innan beredskapslagen togs i bruk och andra restriktioner i anknytning till coronaepidemin infördes och

hur har man säkerställt och ekonomiskt sett till att inte de som är mest utsatta ska drabbas oskäligt hårt av restriktionerna?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Finland har, i likhet med andra länder, ställts inför ett läge där coronaviruset, som sprider en smittsam sjukdom (covid-19), sprider sig extensivt. Statsrådet konstaterade i samråd med rikets president den 16 mars 2020 att sådana undantagsförhållande som avses i 3 § 3 och 5 mom. i beredskapslagen (1552/2011) råder i landet.

Restriktionsåtgärder förknippade med coronaepidemin har genomförts i stor utsträckning. De omfattar förutom ibruktagnings- och tillämpningsförfordningarna i beredskapslagen även myndighetsbeslut, -bestämmelser och -rekommendationer samt lagändringar.

Enligt statsrådets lägesbedömning har det varit en förutsättning för upprätthållandet av verksamheten inom hälso- och sjukvårdssystemet att, utöver befogenheterna i lagen om smittsamma sjukdomar, också aktivera de befogenheter som fastslås i beredskapslagen. Grundlagsutskottet har bland annat konstaterat att det att upprätthålla funktionsförmågan i hälso- och sjukvårdssystemet, också under en pandemi, med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna är ett tungt vägande skäl med koppling till det allmännas skyldighet enligt 7 § 1 mom. i grundlagen att trygga vars och ens rätt till liv och tillförsäkra var och en tillräckliga hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa (19 § 3 mom. i grundlagen). Det berättigar alltså till exceptionellt långtgående myndighetsåtgärder som också ingriper i befolkningens grundläggande fri- och rättigheter.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 191/2020 rd

Syftet med beredskapslagen är enligt 1 § i lagen bland annat att under undantagsförhållanden skydda befolkningen samt trygga befolkningens försörjning och landets näringsliv, upprätthålla rättsordningen, de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. De nu gällande restriktionerna och restriktioner som redan har upphört har ansetts vara nödvändiga för hantering av krisen och proportionerliga för uppnåendet av det syfte som fastslås i 1 § i beredskapslagen. Finland har ratificerat flera internationella människorättskonventioner som fastslår rätten till liv och till skydd för hälsan.

Regeringen gav riktlinjer för åtgärderna och överlämnade de första ibruktagningsförfordningarna och tillämpningsförfordningarna till riksdagen den 17 mars 2020. Revideringar av ibruktagnings- och tillämpningsförfordningarna i beredskapslagen och nya ibruktagningsförfordningar har getts till riksdagen den 19, 20, 25, 27 och 31 mars samt den 6 och 15 april 2020.

Ibruktagningsförfordningarna i beredskapslagen har beretts på statsrådets kansli. I förfordningarna specificeras de specifika förfordningarna i beredskapslagen som har tagits i bruk. Utöver ibruktagningsförfordningen förfordnas närmare om befogenheter i enlighet med beredskapslagen med tillämpningsförfordningar, i vilka närmare föreskrifter ges om utövandet av de faktiska befogenheterna. Tillämpningsförfordningarna i beredskapslagen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet samt undervisnings- och kulturministeriet. Bedömningen av lagförslagens konsekvenser sker inom ramen för beredningen vid det behöriga ministeriet.

När förfordningarna bereddades och efter att de godkänkts har olika ministerier samarbetat för att säkerställa att konsekvenserna för barn beaktas och att restriktionerna ska medföra så ringa skada som möjligt för barn. Exempelvis har man velat tillgodose barns umgängesrätt så fullskaligt som möjligt också under rådande undantagsförhållanden.

Med tanke på hur brådskande det var att fastställa undantagsförhållanden och ta i bruk befogenheterna i beredskapslagen, fokuserar motiveringarna till ibruktagnings- och tillämpningsförfordningarna på restriktionernas konsekvenser på hur epidemin sprider sig och på säkerställande av hälso- och sjukvårdssystemets funktionsförmåga. Grundlagsutskottet pekade i sitt övervägande (GrUB 9/2020 rd) mer generellt på behovet att med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna framöver bedöma vilka nackdelar begränsningsåtgärderna sammantaget orsakar samhället i relation till fördelarna.

I motiveringspromemorian till statsrådets förfordningar om temporära begränsningar av skyldigheten att ordna småbarnspedagogik samt undervisning och utbildning (126/2020, reviderad 131/2020 och 191/2020) dryftas konsekvenserna för elever och studenter. Kulturutskottet betonar i sitt utlåtande om förfordningen att berörda myndigheter under rådande, eventuellt utdragna undantagsförhållanden ska följa och bedöma vilka konsekvenser de nu föreslagna besluten, som begränsar tjänsterna, har särskilt för barn och unga i sårbar ställning.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 191/2020 rd

Konsekvenserna för olika grupper av människor har identifierats inom de olika förvaltningsområdena och åtgärder för att minimera restriktionernas negativa konsekvenser har vidtagits. Bland dessa åtgärder kan exempelvis nämnas praktiska åtgärder i anknytning till anordnande av småbarnspedagogik, undervisning och utbildning, ändringar i arbetslöshetsskyddet samt det tillfälliga stöd som nu är under beredning för dem som på grund av epidemin är borta från arbetet utan lön. Åtgärder som lindrar restriktionernas konsekvenser har även ingått i de två propositioner till tilläggsbudgetar som hittills överlämnats till riksdagen. Exempel på sådana åtgärder är tilläggsfinansiering för kultur, idrott och ungdomsarbete inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde samt inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde ett anslagstillägg för grundläggande utkomststöd och bostadsbidrag. Ytterligare åtgärder kommer att finansieras genom en tredje tilläggsbudget, som ska ges i maj. Social- och hälsovårdsministeriet följer noggrant de konsekvenser situationen har särskilt för dem vars ställning är sårbarast.

Regeringen anser att den tid som följer på undantagsförhållandena måste beaktas vid planeringen av olika åtgärder. Statsrådets kansli tillsatte den 8 april 2020 en beredningsgrupp, vars uppgift är att med snabb tidtabell bereda en plan för Finlands väg ut ur coronakrisen samt åtgärder för hantering av situationen efter krisen. Beredningsgruppen ska senast den 1 maj 2020 lämna ett förslag på åtgärder för begränsning av de ekonomiska och sociala skador som uppstått under det omedelbara krisskedet och för återkallande av de nu beslutade åtgärderna i rätt tid. Beredningsgruppen ska före slutet av maj utarbeta en plan för åtgärderna för skötsel av situationen efter krisen och om beredningen av dem visavi olika samhällssektorer. Till stöd för beredningsgruppen tillsätts en vetenskaplig panel med uppgift att hjälpa beredningsgruppen att utgående från den vetenskapliga evidensen bedöma och förutse de krisrelaterade och efterföljande konsekvenserna för den sociala, hälsomässiga, ekonomiska och ekologiska hållbarheten samt för individers, grupper och samhällets resiliens. Institutet för hälsa och välfärd gör bedömningar av restriktionernas indirekta konsekvenser på befolkningens hälsa och välbefinnande.

Helsingfors 17.4.2020

Statsminister Sanna Marin